

Väkivalta seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen lähisuhteissa – kartoittava katsaus

Lähisuhdeväkivalta on maailmanlaajuinen ongelma, jonka terveydelliset ja yhteiskunnalliset seuraukset ovat kauaskantoiset. Tämän kartoittavan katsauksen tutkimuskysymyksenä on, mitä tiedämme seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen (HLBTQ) tekemän ja kohtaaman lähisuhdeväkivallan yleisyydestä ja sen muodoista. Aineisto koostuu yhteensä 23 kansainvälisestä tutkimuksesta.

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tekemää ja kohtaamaa lähisuhdeväkivaltaa on toistaiseksi tutkittu vielä kohtuullisen vähän. Selkeästi aihetta on tutkittu eniten Yhdysvalloissa. Aihealueen tutkimustraditio on vielä kohtuullisen nuorta. Vanhin tässä aineistossa mukana ollut tutkimus oli vuodelta 2000. Aihealueen tutkimusta tarvitaan lisää.

Tutkimusten perusteella on selvää, että HLBTQ-lähisuhteissa kohdataan paljon väkivaltaa ja väkivallan muodot ovat hyvin moninaisia. Eri tutkimukset tarjoavat ilmiön yleisyydestä erilaisia arvioita. Tämän katsauksen aineistoissa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tekemän ja kohtaaman lähisuhdeväkivallan muotoja on kuvattu hyvin eri tavoin, joka vaikeuttaa tutkimustulosten vertailua keskenään, kuten myös yksiselitteisen synteesin tekemistä seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tekemän ja kohtaaman lähisuhdeväkivallan yleisyydestä eri väkivallan muotojen suhteen. Tässä suhteessa aihealueen tutkimuksen yhdenmukaistaminen, esimerkiksi käyttämällä samoja väkivallan muotojen määrittelyjä, mahdollistaisi paremman vertailtavuuden ja samoin paremman näytön asteen määrittämisen.

Tämän aineiston analyysin perusteella sekä HLBTQ-naisten että -miesten lähisuhdeväkivaltaa on tutkittu yhtä laajasti. Jatkossa aihealueen tutkimusta on kuitenkin kohdennettava erityisesti miestenvälisessä lähisuhdeväkivallassa väkivallan tekijään. Tämän aineiston mukaan miestekijään keskittyvä näkökulma oli esillä vain yhdessä tutkimuksessa. Naisten välistä väkivaltaa käsittelevät tutkimukset jakautuvat tasaisesti tekijän ja kohtajan näkökulmiin. Samoin tarvitaan lisää tutkimusta eri HLBTQ-osaryhmien lähisuhdeväkivallasta. Tässä aineistossa ei ollut yhtään pelkästään transihmisten lähisuhdeväkivaltaan kohdentunutta tutkimusta. Transihmisten lähisuhdeväkivallasta tarvitaan lisätietoa.

ASIASANAT: seksuaalivähemmistöt, sukupuolivähemmistöt, lähisuhdeväkivalta, kartoittava katsaus

JARI KYLMÄ, TUIJA LEPPÄKOSKI, EIJA PAAVILAINEN, JOA HIITOLA

YDINASIAAT

- Aihealueen tutkimustraditio on vielä kohtuullisen nuorta, vanhin tässä aineistossa oleva tutkimus on vuodelta 2000.
- Suomalaisia aihealueen tutkimuksia ei ollut tässä aineistossa lainkaan.
- HLBTQ-lähi-suhteissa kohdataan paljon väkivaltaa ja sen muodot ovat moninaiset.
- Tutkimuksissa käytetään erilaisia tapoja kuvata väkivallan muotoja, joka vaikeuttaa tutkimusten tulosten synteesiä ja vertailua keskenään.
- Tarvitaan lisää HLBTQ-ihmisten tekemän ja kohtaaman lähisuuhdeväkivallan tutkimusta, myös Suomessa.

JOHDANTO

Lähi-suuhdeväkivalta on maailmanlaajuinen ongelma, jonka terveydelliset ja yhteiskunnalliset seuraukset ovat kauaskantoiset. Se aiheuttaa kärsimystä yksilöille ja yhteisöille, vaarantaa terveyden ja hyvinvoinnin sukupolvesta toiseen, aiheuttaa kuormitusta palvelujärjestelmälle sekä kustannuksia yksilö- ja yhteiskuntatasolla. Väki-valta on monitieteisen tutkimuksen kohde, ja sen määrittelyssä ja ilmenemismuodoissa on yhteiskunnallisia ja kulttuurisia ulottuvuuksia. (1,2.) Tämä artikkeli on kartoittava kirjallisuuskatsaus väkivallasta sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen lähi-suhteissa.

Lähi-suuhdeväkivallalle ei ole olemassa yhtä yksiselitteistä määritelmää. Myös eri tutkimuksissa lähisuuhdeväkivaltaa määritellään eri tavoin. (2.) WHO:n (3) mukaan lähisuuhdeväkivallalla (intimate partner violence) tarkoitetaan fyysistä, seksuaalista tai psyykkistä haittaa aiheuttavaa käyttäytymistä lähi-suhteessa, mukaan lukien fyysinen väkivalta, seksuaalinen pakottaminen, henkinen väkivalta ja kontrolloiva käyttäytyminen. Tämä määritelmä kattaa sekä nykyisten että entisten puolisoitten ja kumppanien väkivallan. THL (4) puolestaan näkee lähisuuhdeväkivallan yläkäsitteenä, joka voi kohdistua henkilön nykyiseen tai entiseen kumppaniin, lapseen, lähisukulaiseen tai muuhun läheiseen. Parisuhdeväkivallan käsitteellä taas tarkoitetaan läheisessä parisuhteessa tapahtuvaa väkivaltaa. Lähi-suhteissa tapahtuva väkivalta voi olla myös kaksisuuntaista, jolloin sukupuoleen katsomatta väkivallan eri osapuolet voivat olla sekä väkivallan tekijöitä että sen kohtajia (5–7).

Lähi-suuhdeväkivallan tutkimus on perinteisesti keskittynyt heteroseksuaalisiin suhteisiin. Tässä tarkastelussa heteronaiset on nähty väkivallan kohtajina ja heteromiehet väkivallan tekijöinä. Parin viimeisen vuosikymmenen aikana on kansainvälisesti alettu nostaa enemmän esiin myös heteromiesten väkivaltakokemuksia (8–11).

Viime vuosina tutkimuksissa on lisäksi keskitytty seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen lähisuuhdeväkivaltaan (12–13). Seksuaalivähemmistöihin kuuluvat ihmiset voivat olla lesboja, homoja, biseksuaaleja tai ihmisiä, jotka määrittelevät seksuaalisuutensa muilla tavoin heteronormin ulkopuolella. Sukupuolivähemmistöillä tarkoitetaan ihmisiä, joiden kokemus ei vastaa heille syntymässä määriteltyä nais- tai miessukupuolta. (14–15.)

Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin viitataan ryhmätasolla usein lyhenteellä HLBTQ, joka tulee sanoista homo, lesbo, biseksuaali, trans ja queer tai ”questioning” eli kyseenalaistava (16). Queer-sanalla voidaan viitata ihmiseen, joka ei halua määrittää omaa seksuaalista suuntautumistaan tai sukupuoltaan. Se on myös ajattelumalli ja akateeminen käsite, kuten queer-tutkimus (17). Questioning tai pelkkä Q-kirjain voi myös merkitä ihmistä, joka pohtii omaa seksuaali- tai sukupuoli-identiteettiään (18). Käytössä on myös lyhenne HLBTIQ (tai LHBTIQ, LGBTIQ), joka sisältää myös intersukupuoliset (I) ihmiset (17). SETAn (18) määrittelyn mukaan: ”Intersukupuolisuus tarkoittaa joukkoa erilaisia kehon variaatioita, joissa sukupuolitettut piirteet, kuten kromosomit, sukuelimet tai hormonitoiminta eivät ole yksiselitteisesti nais- tai miestyypilliset.” Joskus HLBTQ-lyhenteen loppuun liitetään +, jolla viitataan lyhenteeseen sisältymättömiin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöidentiteetteihin (19). Tässä katsauksessa käytetään lyhennettä HLBTQ, koska se kattaa aineiston haku- ja valintaprosessissa käytetyt lyhenteet.

Lähi-suuhdeväkivallan tutkimus on usein kohdistunut sen esiintyvyysslukuihin, tarkoituksenmukaisten palvelujen saatavuuteen ja laatuun. Vuosien varrella sekä Suomessa että ulkomailla on kehitetty mittareita ja testattu niiden pätevyyttä lähisuuhdeväkivallan tunnistamiseksi ja siihen puuttumiseksi (1,20–21). Aikaisempaa vastaavaa katsausta HLBTQ-lähi-suuhdeväkivallasta ei ole tehty.

Kiinnitämme analyysimme keskusteluun sukupuoli- ja väkivallasta. Tällöin emme viittaa väkivaltailmiön ”kahtia jakautumiseen”, niin sanottuun sukupuolittumiseen, joka voi ohjata väkivallan tekijöiden ja kohtajien roolien ennalta määrittämiseen (22, s. 11–12). Viittaamme sukupuolistunut-sanalla siihen, että väkivaltaan kietoutuu monia erilaisia prosesseja, joissa ”tekoja, aikeita, ja seurauksia eri tavoin sukupuolistetaan” (23). Tällöin keskiöön nousee paitsi kokemus myös se, kuinka yhteiskunta tai lähiyhteisö kykenee auttamaan uhria. Vahvat ennako-oletukset siitä, kuka tekee ja kohtaa väkivaltaa, voivat johtaa väkivallan ohittamiseen (24). Näin voi käydä esimerkiksi silloin, jos ei tunnusteta miesten uhriutumista tai nähdä naisia-kin mahdollisina väkivallan tekijöinä.

Tämä ohittamiseen liittyvä huomio on erityisen relevantti HLBTQ-lähisuhdeväkivallan osalta. Yhtäältä miesuhrien voi esimerkiksi olla vaikeampi hakea apua tai tunnustaa uhriutensa kuin naisten. Toisaalta väkivalta naisten välisissä suhteissa voi määrittäytyä vähemmän vakavaksi. Ymmärryksemme kytkeytyy myös intersektionaalisuuden ajatukseen vallasta ja kontrollista lähisuhdeväkivallassa (25). Tällöin emme ajattele yksinkertaistavasti, että sukupuoli on (ainoa) väkivallan tekijää ja kohtajaa määrittävä seikka. Sen sijaan erilaiset valtaa jakavat risteävät erot, kuten luokka (koulutus, varallisuus), ikä, etninen tai maahanmuuttotilanne, toimintakyky tai niin edelleen ovat omiaan vaikuttamaan väkivallan tekemiseen ja sen kohteeksi joutumiseen.

Tutkimuksestamme saatu tutkimustieto tukee sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kouluttamista lähisuhdeväkivallan varhaiseen tunnistamiseen ja puuttumiseen sekä eri ammattikuntien välisen yhteistyön parantamista.

Tutkimuksemme alkuperäinen kysymyksenasettelu oli seuraava: mitä tiedämme aikaisemman tutkimuskirjallisuuden pohjalta HLBTQ-lähisuhdeväkivallasta? Tutkimusprosessin aikana tämän artikkelin tutkimuskysymys tarkentui muotoon: mitä tiedämme seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen (HLBTQ) tekemän ja kohtaan lähisuhdeväkivallan yleisyydestä ja sen muodoista?

MENETELMÄT

Laajan kysymyksenasettelun vuoksi valitsimme kirjallisuuskatsauksemme menetelmäksi kartoitettavan katsauksen (scoping review; 26–30). Li-

säksi valintaamme vaikutti tavoite kuvailla aihealueen tutkimusta (26, 29–30).

Kartoittava katsaus on sopiva, kun aihealueesta ei ole tehty aikaisempaa katsausta, tai kun aineisto on kompleksinen ja heterogeeninen (27), kuten tässä katsauksessa alustavan aihealueen tutkimukseen perehtymisen perusteella oli. Menetelmä on erityisen sopiva, kun tavoitteena on kuvata aihealueen tutkimusta, kuten millaista tutkimusta aihealueella on tehty ja missä määrin. Samoin menetelmä on sopiva erilaisin menetelmin toteutettujen tutkimusten tulosten kuvaamiseen. (27.)

Kartoittavalle katsaukselle ei ole yhtä sitovaa toteutustapaa (26,29). Prosessin voidaan kuitenkin kuvata etenevän pääpiirteissään samalla tavalla kuin muissakin katsauksissa eli tutkimuskysymyksen asettamisesta relevantin kirjallisuuden tunnistamiseen ja aineiston valintaan, tietojen kartoittamiseen ja keräämiseen tutkimuksista, yhteenvedon laatimiseen ja raportointiin (26–27). Kartoittavassa katsauksessa pyritään tunnistamaan myös ilmiöön liittyviä tiedon puutteita, joita olisi tärkeä jatkossa tutkia (26–27,29).

Keräsimme kirjallisuuskatsauksen aineiston kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa aineisto kerättiin 2020 kahdesta tietokannasta: EBSCOhostin Academic Search Ultimate (ASU) ja PsycInfo -palveluista. Nämä tietokannat edustavat tieteenaloja, joissa olemme hoitotieteen, psykologian, käyttäytymistieteiden, yhteiskuntatieteiden ja humanististen oppiaineiden tutkijoiden julkaisevan lähisuhdeväkivallasta liittyvää tutkimusta.

Karsimme artikkelit aiheen perusteella niihin, joissa käsiteltiin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tekemää ja kohtaamaa lähisuhdeväkivaltaa eikä esimerkiksi katuväkivaltaa tai esimerkiksi lapsuudessa tapahtuneen uhriutumisen yhteyttä seksuaaliseen suuntautumiseen. Oleellista oli, että tutkimus kuvaa joko väkivallan tekijän tai kohtajan näkökulmaa suoraan. Osa artikkeleista ei vastannut aihe- ja karsimamme pois. Päädyimme ottamaan ensimmäisessä vaiheessa aineistoomme 31 vertaisarvioitua artikkelia, kahden arvioijan arvioinnin perusteella (26).

Toisessa vaiheessa (2021) haku toistettiin samoihin tietokantoihin ja samoilla hakusanoilla vuosille 2020–2021. Haussa löytyi 15 viitettä, josta tarkemman arvioinnin perusteella aineistoon valittiin seitsemän viitettä – osa täydennys-

Taulukko 1. Aineiston haku- ja valintaprosessi.

Käytetyt tietokannat	EBSCOhost Academic Search Ultimate (ASU) ja PsycInfo-tietokannat
Hakusanat	”(Gay OR lesbian OR hlbtq OR lgbtq OR trans OR queer OR bisexual) AND (”interpersonal violence” OR ”domestic violence” OR ”intimate partner violence” OR ”family violence”)”
1. haun löydökset 2020	Yhteensä 300 viitettä
2. haun löydökset 2021	Yhteensä 15 viitettä
Mukaanottokriteerit	Tutkimus kuvaa joko lähisuhdeväkivallan tekijän tai kohtaan näkökulmaa suoraan Vertaisarvioitu tutkimus CASP-pisteet >4
1.hausta mukaan kahden arvioijan arvioinnin perusteella	Yhteensä 31 viitettä
2.hausta mukaan kahden arvioijan perusteella	Yhteensä 7 viitettä
Katsauksen rajaus HLBTQ-lähisuhdeväkivallan yleisyyteen ja muotoihin	Aineistoon yhteensä 23 tutkimusta

haun artikkeleista oli tullut mukaan jo ensimmäisellä kierroksella.

Arvioimme kirjallisuuskatsauksen aineistona olevien tutkimusten laadun CASP-mittarilla (30) kahden tutkijan toteuttamana, vaikka kartoitavassa katsauksessa ei yleensä laadunarviointia tehdä (26,27,29). Kuitenkin sen puuttuminen voidaan nähdä katsauksen luotettavuutta heikentävänä tekijänä (30). Maksimipistemäärä laadunarvioinnissa oli 10. Käytetyssä CASP-arvioinnissa arvioitiin tutkimuksen tavoitteiden selkeyttä, käytetyn metodologian sopivuutta, tutkimusasetelman sopivuutta suhteessa tutkimuksen tavoitteisiin, osallistujien rekrytoinnin sopivuutta tutkimuksen tavoitteisiin, aineistonkeruun sopivuutta tutkittavaan ilmiöön, tutkijan ja tutkimukseen osallistujien suhteen kuvausta, eettisten kysymysten pohdintaa, aineiston analyysin luotettavuutta, tutkimustulosten selkeää ilmaisua ja tutkimuksen kokonaismerkitystä. Vastausvaihtoehdot olivat: ’kyllä’, ’en osaa sanoa’ ja ’ei’. Jokaisesta ’kyllä’ vastauksesta tuli yksi piste. (31) Osa viitteistä karsiutui pois laadunarvioinnin perusteella. Tässä vaiheessa aineisto muodostui 38 vertaisarvioidusta artikkelista.

Aineistoon valituista artikkeleista poimittiin ensin tutkimusten tarkoitukset, osallistujaryhmät ja määrät, ajankohdat, toteutusmaat ja menetelmät tasolla tilastollinen tai laadullinen, jotta saadaan yleiskuva toteutetuista tutkimuksista (26–27).

Toiseksi tutkimusten tuloksista haettiin ilmiötä kuvaavia keskeisiä käsitteitä, tuloksia ja teemoja (26–27,29). Tässä vaiheessa todettiin aineistolähtöisesti, että tämän katsauksen kannalta keskeiset teemat olivat HLBTQ-lähisuhdeväkivallan yleisyys ja eri muodot. Näin aineisto rajautui yhteensä 23 tutkimukseen, jotka saivat CASP-laadunarvioinnissa 7–9 pistettä.

Kartoitavassa katsauksessa ei pyritä synteesiin tai tulosten yhdistämiseen samalla tavalla kuin esimerkiksi systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa (26–27). Kartoitavan katsauksen tulokset kuvataan kuvailevana yhteenvetona (30), jopa yksittäisten tutkimusten tulosten tasolla. Tähän ratkaisuun vaikutti myös se, että HLBTQ-lähisuhdeväkivallan tutkimus on varsin heterogeenistä esimerkiksi osallistujaryhmien, lähisuhdeväkivallan määrittelyn, ja tutkimusten kysymyksenasettelujen suhteen. Halusimme myös saattaa tätä kansainvälistä tutkimustietoa ammattilaisten saataville Suomessa.

TULOKSET

TUTKIMUSTEN YLEISKUVAUS

Tutkimusaineistoksi muodostui yhteensä 23 tutkimusartikkelia, joissa kuvataan HLBTQ-lähisuhdeväkivallan yleisyyttä ja muotoja. Tutkimuksista suurin osa (n=20) oli toteutettu Yhdysvalloissa. Yhtään aihealueen tutkimusta ei ole toteutettu

Taulukko 2. Aineistona olevien tutkimusartikkelien kirjoittajat, vuosiluku, maa, nimi, osallistujaryhmät, osallistujamäärät ja analyysimenetelmät (laadullinen, määrällinen)

Artikkelin kirjoittajat, vuosiluku ja maa	Artikkelin nimi	Osallistujaryhmät ja -määrät	Analyysimenetelmät (laadullinen, määrällinen)
1. Chen J, Walters M, Gilbert L, 2020, USA	Sexual violence, stalking, and intimate partner violence by sexual orientation, United States	Homomiehet, bimiehet, heteromiehet, lesbonaiset, binaiset, heteronaiset, N=41174	Määrällinen analyysi
2. Do Q, Knopp K, Scott S, 2022, USA	Intimate partner violence in female same-gender couples: An investigation of actor-partner correlates within the past year	Naisen kanssa parisuhteessa olevat naiset, N=206	Määrällinen analyysi
3. Dyar C, Feinstein B, Zimmerman A, ym., 2020, USA	Dimensions of sexual orientation and rates of intimate partner violence among young sexual minority individuals assigned female at birth: The role of perceived partner jealousy	Syntymässä naiseksi määritellyt naiset, N=368	Määrällinen analyysi
4. Eaton L, Kaufman M, Fuhrel A, ym., 2008, USA	Examining factors co-existing with interpersonal violence in lesbian relationships	Parisuhteessa olevat lesbonaiset, N=226	Määrällinen analyysi
5. Edwards K, Littleton H, Sylaska K, ym., 2016, USA	College campus community readiness to address intimate partner violence among LGBTQ+ young adults: A conceptual and empirical examination	HLBTQ+ opiskelijat, N=202	Määrällinen analyysi
6. Frankland A, Brown J, 2014, Australia	Coercive control in same-sex intimate partner violence	Parisuhteessa olevat homomiehet ja lesbonaiset, N=184	Määrällinen analyysi
7. Gaman A, McAfee S, Homel P, ym., 2017, USA	Understanding patterns of intimate partner abuse in male-male, male-female, and female-female couples	Lähisuhdeväkivaltaa kokeneet: mies kohtaaajana ja mies tekijänä, nainen kohtaaajana ja mies tekijänä, mies kohtaaajana ja nainen tekijänä, nainen kohtaaajana ja nainen tekijänä, N=214	Määrällinen analyysi
8. Lewis R, Mason T, Winstead B ym., 2017, USA	Empirical investigation of a model of sexual minority specific and general risk factors for intimate partner violence among lesbian women	Parisuhteessa olevat lesbonaiset, N=1048	Määrällinen analyysi
9. Loveland J, Raghavan C, 2014, USA	Near-lethal violence in a sample of high-risk men in same-sex relationships	Miehen kanssa parisuhteessa olevat korkean riskin omaavat miehet, N=136	Määrällinen analyysi
10. Mason T, Lewis R, Gargurevich M ym., 2016, USA	Minority stress and intimate partner violence perpetration among lesbians: Negative affect, hazardous drinking, and intrusiveness as mediators	Parisuhteessa oleva lesbonaiset, N=342	Määrällinen analyysi
11. Metheny N, Stephenson R, 2020, USA	Structural stressors and intimate partner violence in indigenous men who have sex with men in the United States	Miehet, joilla on seksiä miesten kanssa N=186	Määrällinen analyysi
12. Nydegger LA, Blanco L, Marti CN, Kreitzberg D, Quinn K, 2020, USA	Evaluation of sexual minority identity as a moderator of the association between intimate partner violence and suicidal ideation and attempts among a national sample of youth	Eri seksuaali-identiteetin omaavat nuoret, N=14765	Määrällinen analyysi

13. Oringher J, Samuelson K, 2011, USA	Intimate partner violence and the role of masculinity in male same-sex relationships	Miehen kanssa parisuhteessa olevat miehet, N=117	Määrällinen analyysi
14. Peng L, She R, Gu J, ym., 2020, Kiina	The mediating role of self-stigma and self-efficacy between intimate partner violence (IPV) victimization and depression among men who have sex with men in China	Miehet, joilla on seksiä miesten kanssa, N=578	Määrällinen analyysi
15. Pepper B, Sand S, 2015, USA	Internalized homophobia and intimate partner violence in young adult women's same-sex relationships	Naisen kanssa parisuhteessa olevat nuoret aikuiset naiset, N=40	Määrällinen analyysi
16. Reuter, Tyson R, Newcomb, ym., 2017, USA	Intimate partner violence victimization in LGBT young adults: Demographic differences and associations with health behaviors	HLBT nuoret aikuiset, N=172	Määrällinen analyysi
17. Ristock J, 2003, Kanada	Exploring dynamics of abusive lesbian relationships: Preliminary analysis of a multisite, qualitative study	Parisuhteessa olevat lesbonaiset, N=80, ja heille palveluja tarjoavat väkivaltatyössä olevat asiantuntijat, N=45	Laadullinen analyysi
18. Stults C, Javdani S, Greenbaum C, ym., 2015, USA	Intimate partner violence perpetration and victimization among YMSM: The P18 cohort study	Nuoret miehet, joilla on seksiä miesten kanssa, N=528	Määrällinen analyysi
19. Swiatlo A, Kahn N, Halpern C, 2020, USA	Intimate partner violence perpetration and victimization among young adult sexual minorities in a nationally representative US sample	Heteroseksuaaliset, biseksuaaliset ja homoseksuaaliset nuoret aikuiset, N=13668	Määrällinen analyysi
20. Téllez Santaya, Walters A, 2011, Kuuba	Intimate partner violence within gay male couples: Dimensionalizing partner violence among Cuban gay men	Parisuhteessa olevat homomiehet, N=35	Monimenetelmä-tutkimus
21. Turell S. 2000, USA	A descriptive analysis of same-sex relationship violence for a diverse sample	Homomiehet, lesbonaiset, biseksuaaliset aikuiset ja transhenkilöt, N=499	Määrällinen analyysi
22. Turell S, Brown M, Herrmann M, 2018, USA	Disproportionately high: an exploration of intimate partner violence prevalence rates for bisexual people	Biseksuaaliset aikuiset, N=439	Määrällinen analyysi
23. Woodyatt C, Stephenson R, 2016, USA	Emotional intimate partner violence experienced by men same-sex relationship	Miehen kanssa parisuhteessa olevat homo- tai bimiehet, N=64	Laadullinen analyysi

Suomessa. Tutkimuksista yli puolet (n=17) on toteutettu vuosien 2015–2021 välisenä aikana. Vanhin tässä aineistossa oleva tutkimus on vuodelta 2000.

Laadullisia tutkimuksia oli yhteensä kaksi, monimenetelmä-tutkimuksia yksi ja tilastollisia yhteensä 21. Laadullisissa tutkimuksissa osallistujamäärät vaihtelivat 64–80 osallistujaan. Laadulliset tutkimukset kuvasivat lähisuhdeväkivallan yleisyyttä sanallisella tasolla. Näissä tutkimuksissa tuli myös esille lähisuhdeväkivallan eri

muotoja. Näistä syistä ne otettiin myös mukaan aineistoon. Monimenetelmä-tutkimuksessa (n=1) osallistujia oli 35. Tilastollisissa tutkimuksissa osallistujamäärät vaihtelivat 40–41174 osallistujan välillä. Suurimmassa osassa tutkimuksia (n=13) osallistujamäärät olivat 40–400 osallistujan välillä.

Tutkimuksissa on kuvattu lähisuhdeväkivallaa tarkastelemalla samassa tutkimuksessa useita eri osaryhmiä, kuten HLBTIQ+ nuoret (32–33), LGBT aikuiset (34–35) tai biseksuaaliset aikuiset

(36). Osassa tutkimuksia myös tulokset kuvaataan yhdistäen eri osaryhmät yhdeksi ryhmäksi (32). Lisäksi osa tutkimuksista on kohdentunut vain seksuaali-identiteetin suhteen erilaisiin osalistujiin (37), kuten seksuaalivähemmistönaisiin, joilla voi olla parisuhde joko samaa tai eri sukupuolta olevan henkilön kanssa (38). Muutamissa tutkimuksissa oli mukana myös heteroseksuaalisia aikuisia (34,39–41).

Tutkimukset ovat koskeneet myös kohdenne-
tummin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen osaryhmiä, kuten homomiehiä, bimiehiä (42). Lisäksi joissakin tutkimuksissa on erotettu seksuaalinen toiminta seksuaali-identiteetistä, jolloin tutkimus on koskenut miesten kanssa seksiä harrastavia miehiä, kuten homomiehiä, bimiehiä ja heteromiehiä (43–45) sekä miesten kanssa parisuhteessa olevia miehiä, kuten homomiehiä, bimiehiä ja heteromiehiä (39,42, 46–47).

Tutkimukset ovat kohdentuneet myös lesbonaisiin (48–51) ja naisten kanssa parisuhteessa oleviin naisiin, kuten lesbonaisiin, binaisiin, heteronaisiin, transnaisiin ja q-naisiin (39,52). Näissä eri tutkimuksissa on saatu osaryhmäkohtaista tietoa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen lähisuhdeväkivallan yleisyydestä ja muodoista.

Tämän katsauksen aineiston perusteella näyttää siltä, että sekä miesten välistä lähisuhdeväkivaltaa (n=9) että naisten välistä lähisuhdeväkivaltaa (n=9) on tutkittu saman verran. Osassa tutkimuksista on tutkittu lähisuhdeväkivaltaa ryhmätasolla (esimerkiksi HLBTIQ+ -nuoret, n=5). Transihmiset ovat olleet osassa tutkimuksista (n=6) yhtenä tutkimuksen osaryhmänä. Tässä aineistossa ei ollut yhtään pelkästään transihmisiin kohdentuvaa tutkimusta.

LÄHISUHDEVÄKIVALLAN YLEISYYS JA MUODOT

Lähisuhdeväkivallan muotoja kuvattiin eri tutkimuksissa eri tavoin, eivätkä tutkimusten tulokset ole näin ollen suoraan vertailtavissa. Tämä tekee aineistosta rikkaan, mutta yhden yhtenäisen synteisin tekeminen on mahdotonta. Toisaalta kartoittavassa katsauksessa ei pyritä synteisiin tai tulosten yhdistämiseen samalla tavalla kuin esimerkiksi systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa (26–27). Tämä mahdollistaa tutkimustulosten yksityiskohtaisemman tarkastelun.

HLBTQ-lähisuhdeväkivalta viitaten seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin ryhmänä – tekijä

HLBTIQ+ college-opiskelijoista (n=202) reilu kolmannes (35,1 %) oli itse tehnyt fyysisistä lähisuhdeväkivaltaa parisuhteessa (32). Franklandin ja Brownin (35) tutkimuksessa (n=184) ei havaittu eroja väkivaltakokemuksissa homomiesten ja lesbonaisten välillä, ja siksi tulokset on raportoitu yhdessä. Vastaajista suurin osa oli itse (87 %) käyttäytynyt psykologisesti aggressiivisesti ja myös kumppaneista suurin osa oli käyttäytynyt aggressiivisesti (83,1 %). Kolmannes (32,6 %) oli käyttäytynyt fyysisesti hyökkäävästi ja kumppaneista samoin reilu kolmannes (36,4 %). Seksuaalista pakottamista oli tehnyt viidennes (23,4 %) vastaajista ja kumppaneista reilu viidennes (26,1 %). Fyysisiä vammoja oli tuottanut vastaajista 14,7 % ja kumppaneista viidennes (22,8 %). Näissä tutkimuksissa yleisin lähisuhdeväkivallan muoto oli psyykinen väkivalta ja toiseksi yleisin oli fyysinen väkivalta.

Enimmäkseen heteroseksuaaliseksi itsensä identifioivista miehistä (n=208) fyysisistä lähisuhdeväkivaltaa oli tehnyt 10,3 %, bimiehistä (n=41) 11,8 % ja homomiehistä (n=166) 6,5 %. Vastaavat luvut väkivallalla uhkaamisen suhteen olivat 12,7 %, 18,5 % ja 9,7 %. Seksiin pakottamisen yleisyys vaihteli seuraavasti 8,6 %, 17,1 % ja 6,5 %. (41.)

Seksuaalivähemmistönaisista enimmäkseen itsensä heteroseksuaaliseksi identifioivista naisista (n=1149) fyysisistä väkivaltaa oli tehnyt 18,9 %, binaisista (n=164) 15,2 % ja lesbonaisista (n=128) 8,1 %. Vastaavat luvut väkivallalla uhkaamisen suhteen olivat 23,5 %, 17,2 % ja 9,7 %. Seksiin pakottamisen luvut olivat 1,8 %, 2,6 % ja 2,7 %. (41.)

HLBTIQ-lähisuhdeväkivalta viitaten seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin ryhmänä – kohtaa

HLBTIQ+ college-opiskelijoista (n=202) kolmasosa (31,2 %) raportoi kohdanneensa fyysisistä lähisuhdeväkivaltaa viimeisten kahden vuoden. Yli puolet vastanneista (55,4 %) raportoi kuitenkin, että ei ole kohdannut lähisuhdeväkivaltaa viimeisten kahden vuoden aikana. Viidennes (21,8 %) raportoi sekä kohdanneensa lähisuhdeväkivaltaa että tehneensä myös itse lähisuhdeväkivaltaa. (32.)

HLBT-
nuoret aikuiset olivat kohdanneet lähisuhdeväkivaltaa kaikissa väestöryhmissä, kui-

tenkin erityisesti naiset, transnaiset ja afroamerikkalaiset nuoret aikuiset olivat suuremmassa riskissä kohdata lähisuhdeväkivaltaa kuin miehet, transmiehet ja muita ihmisryhmiä edustavat nuoret aikuiset (33).

HLBTQ-aikuisista (n=499) noin kymmenesosa (9 %) oli kohdannut fyysistä väkivaltaa nykyisessä parisuhteessaan ja kolmannes (32 %) edellisissä parisuhteissaan. Osallistujista 1 % oli kohdannut pakottamista seksiin nykyisessä parisuhteessaan ja 9 % aikaisemmissa parisuhteissaan. Emotionaalista kaltoinkohtelua oli kohdannut 83 % osallistujista. Naiset olivat kohdanneet miehiä ja transsukupuolisia henkilöitä enemmän fyysistä väkivaltaa, pakottamista, häpäisemistä. Naiset ja transsukupuoliset henkilöt olivat kohdanneet miehiä enemmän uhkailua. Transsukupuoliset henkilöt olivat kohdanneet vainoa, seksuaalista ja taloudellista väkivaltaa naisia ja miehiä enemmän. Naiset ja transsukupuoliset henkilöt olivat kohdanneet miehiä enemmän uhkailua ja lasten käyttöä kontrollin välineenä. (34.)

Tarkasteltaessa Turellin (34) tutkimuksen tuloksia seksuaalisen suuntautumisen näkökulmasta, niin homomiehet ja lesbonaiset olivat kohdanneet eniten seksuaalista väkivaltaa, kun taas fyysistä väkivaltaa olivat eniten kohdanneet lesbonaiset ja gaynaiset (ko. tutkimuksessa erotettiin erikseen lesbonaiset ja gaynaiset). Pakottamista olivat eniten kohdanneet lesbo- ja biseksuaalinnaiset. Heteronaiset ja lesbonaiset olivat kohdanneet eniten uhkailua. Vainoa olivat kohdanneet eniten lesbonaiset. Samoin häpäisemistä olivat kohdanneet erityisesti lesbonaiset ja gaynaiset. Heteroseksuaaliset naiset ja miehet olivat kohdanneet eniten taloudellista väkivaltaa. Emotionaalista väkivaltaa olivat eniten kohdanneet heteroseksuaaliset, lesbonaiset ja homomiehet. Ryhmien väliset erot olivat tilastollisesti merkitseviä fyysisen väkivallan, pakottamisen, häpäisemisen ja lasten käyttämisen kontrollin välineenä suhteen. (34.) Biseksuaalisista naisista ja miehistä (n=439) miehet olivat kohdanneet naisia enemmän lähisuhdeväkivaltaa (36).

Gamanin ym. (39) tutkimuksen (n=214) mukaan verrattaessa miesten naisiin kohdistamaa väkivaltaa, naisten miehiin kohdistamaa väkivaltaa, naisten naisiin kohdistamaa väkivaltaa ja miesten miehiin kohdistamaa väkivaltaa, yleisintä oli naisten naisiin kohdistama fyysinen

väkivalta (78 % vastaajista ilmoitti kokeneensa väkivaltaa) ja miesten naisiin kohdistama väkivalta (67 %). Miesten mieskumppaniin kohdistama väkivalta oli seuraavaksi yleisintä (47 %) ja heterosuhteessa elävien naisten mieskumppaniin kohdistama väkivalta oli harvinaisinta (26 %).

Enimmäkseen heteroseksuaaliseksi itsensä identifioivista miehistä (n=208) fyysistä lähisuhdeväkivaltaa oli kohdannut 23,0 %, bimiehistä (n=41) 34,8 % ja homomiehistä (n=166) 12,4 %. Vastaavat luvut väkivallalla uhatuksi tulemisen suhteen olivat 20,8 %, 36,8 % ja 15,3 %. Seksiin pakottamista oli kohdannut vastaavasti 9,6 %, 24,8 % ja 5,6 %. (41.)

Seksuaalivähemmistönaisista enimmäkseen itsensä heteroseksuaaliseksi identifioivista naisista (n=1149) fyysistä väkivaltaa oli kohdannut 10,6 %, binaisista (n=164) 11,8 % ja lesbonaisista (n=128) 5,7 %. Vastaavat luvut väkivallalla uhkaamisen suhteen olivat 23,2 %, 22,9 % ja 15,4 %. Seksiin pakottamisen luvut olivat 7,1 %, 5,4 % ja 4,5 %. (41.)

Miesten välinen väkivalta – tekijä

Miesten kanssa seksiä harrastavista nuorista miehistä (n=598) 31 % oli itse ollut väkivaltainen lähisuhteessaan. Näistä miehistä 25 % raportoi myös molemminpuolisesta lähisuhdeväkivallasta. (43.)

Miesten välinen väkivalta – kohtaja

Miesten kanssa seksiä harrastavista nuorista miehistä (n=598) 39 % oli kohdannut lähisuhdeväkivaltaa (43). Methenyn ja Stephensonin (44) tutkimuksen (n=186) mukaan miesten kanssa seksiä harrastavista alkuperäiskansojen miehistä 50,3 % kohdannut fyysistä, 40,7 % seksuaalista, 83,2 % emotionaalista väkivaltaa. Kiinalaisen tutkimuksen (n=578) mukaan miesten kanssa seksiä harrastavista miehistä 32,7 % osallistujista raportoi kohdanneensa vähintään yhtä väkivallan muotoa. Emotionaalinen väkivalta oli yleisimmin raportoitu väkivallan muoto (17,1 %). Osallistujista 11,6 % raportoi kohdanneensa seksuaalista väkivaltaa ja 9,5 % raportoi kokeneensa fyysistä väkivaltaa. (45.)

Oringherin ja Samuelsonin (42) tutkimukseen osallistuneista homo- ja bimiehistä (n=117) 3,4 % oli kohdannut fyysistä väkivaltaa ja 10,3 % seksuaalista väkivaltaa. Fyysistä väkivaltaa oli tehnyt 0,9 % ja seksuaalista 5,1 %. Nel-

jännes (24,8 %) näistä miehistä oli sekä tehnyt itse että kohdannut fyysistä väkivaltaa parisuhhteessaan. Vastaavasti kolmannes (29,9 %) miehistä oli sekä tehnyt että kohdannut seksuaalista väkivaltaa parisuhhteessa.

Chenin ym. (40) tutkimuksen (n=41174) mukaan bimiehet (39,0 %) olivat kohdanneet heteromiehiä (16,8 %) enemmän seksuaalista lähisuhdeväkivaltaa (esimerkiksi raiskaamista, pakottamista penetraatioon jonkun toisen kanssa, tai muuta seksuaalista pakottamista) elämänsä aikana. Samoin homomiehet (37,7 %) olivat kohdanneet heteromiehiä enemmän seksuaalista lähisuhdeväkivaltaa. Homomiehet (11,4 %) olivat kohdanneet myös heteromiehiä (5,2 %) enemmän vainoamista. Tarkasteltaessa lähisuhdeväkivallan yleisyyttä kokonaisuudessaan, ainoa tilastollisesti merkitsevä ero löytyi verrattaessa homomiesten kokemuksia heteromiehiin – homomiehet olivat kohdanneet enemmän lähisuhdeväkivaltaa kuin heteromiehet. (40.)

Homomiesten välisissä parisuhhteissa (n=35) lähes kaikki (91,4 %) raportoivat jonkinasteista psykologista kaltoinkohtelua, vajaa puolet (48,6 %) fyysistä kaltoinkohtelua ja neljännes (25,7 %) seksuaalista kaltoinkohtelua. Psykologinen kaltoinkohtelu oli mitä suurimmassa määrin molemminpuolista jollain tasolla. Suurin osa pariskunnista (n=30), jotka kertoivat fyysisestä ja seksuaalisesta väkivallasta raportoivat, että väkivallan tekeminen johtui molemmista osapuolista, vaikka usein se olikin lähtöisin enemmän toisesta osapuolesta. (53.)

Woodyattin ja Stephensonin (47) laadulliseen tutkimukseen osallistuneiden miesten välisessä parisuhhteessa elävien miesten mukaan emotionaalinen väkivalta on yleistä. Tutkimukseen osallistuneet miehet kuvasivat emotionaalista väkivaltaa kaikkein uhkaavimmaksi parisuhdeväkivallan muodoksi.

Gamanin ym. (39) tutkimuksen (n=214) mukaan yleisin väkivallan muoto oli miesten naisiin kohdistama väkivalta (68 %). Pienin ryhmä oli miesten miehiin kohdistama väkivalta (8 %). Miesten välisissä parisuhhteissa (n=17) yleisin väkivallan muoto oli nyrkillä tai avokädellä lyöminen (44 %). Sen jälkeen yleisimmät muodot olivat sanallinen väkivallalla uhkaaminen (37,5 %), sanallinen halventaminen lasten nähden (18,8 %) ja fyysinen huono kohtelu (työntäminen, töniminen) lasten nähden (12,5 %). (39.)

Lähisuhdeväkivallan suhteen suuressa riskissä olevista miehistä (n=136) noin puolet (48 %) oli kohdannut lähes tappavaa väkivaltaa. Näistä useat raportoivat kohdanneensa monia tilanteita, joissa he uskoivat tulevansa tapetuksi tai vakavasti vahingoitetuiksi: noin puolta (49 %) oli uhattu aseella, kolmannesta (34 %) oli pakotettu fyysisesti seksiin väkivaltaisen tilanteen yhteydessä, viidennes (23 %) oli kohdannut väkivaltaa, jossa loukkaantui ja tarvitsi hoitoa. Miehistä 87,7 % (n=57) ajatteli, että he voisivat tulla vakavasti vahingoitetuksi ja 70,8 % (n=46) tapetuksi väkivaltatilanteessa. Väkivaltatilanteet olivat tapahtuneet sekä julkisesti että kotona – noin puolet oli tapahtunut kotioloissa. (46.)

Tarkasteltaessa miesten välistä lähisuhdeväkivaltaa, väkivallan tekijän näkökulmaa on tutkittu (n=1) vähemmän kuin kohtajan näkökulmaa (n=9).

Naisten välinen väkivalta – tekijä

Naisen kanssa parisuhhteessa elävistä naisista 18,4 % raportoi tehneensä fyysistä väkivaltaa kumppanilleen (52). Naisten välisissä parisuhhteissa (n=18) yleisin väkivallan muoto oli sanallinen väkivallalla uhkaaminen (88,9 %). Sen jälkeen yleisimmät muodot olivat nyrkillä tai avokädellä lyöminen (83 %), sanallinen halventaminen lasten nähden (77,8 %) ja fyysinen huono kohtelu (työntäminen, töniminen) lasten nähden (37,7 %). (39.)

Pepperin ja Sandin (54) tutkimuksen (n=40) mukaan tavallisin parisuhdeväkivallan muoto naisten välisissä parisuhhteissa oli psykologinen aggressio (72,5 %), fyysinen väkivalta (22,5 %), seksuaalinen pakottaminen (18,0 %) ja vamman tuottaminen (5,0 %).

Lesbonaisista (n=342) vajaa viidennes (17,4 %) raportoi tehneensä vähintään yhden lievän fyysisen väkivaltateon. Noin kymmenes (9 %) heistä raportoi tehneensä vähintään yhden vakavan fyysisen väkivaltateon. Fyysinen väkivalta oli usein molemminpuolista. (50.) Toisen tutkimuksen (n=342) mukaan lesbonaisista 26 % raportoi tehneensä vähintään yhden lievän fyysisen väkivaltateon ja vähintään yhden vakavan väkivaltateon kertoi tehneensä vajaa kymmenes (6,5 %) (50).

Yleisimmät väkivallan muodot olivat kumppanin työntäminen tai tönäiseminen ja kumppaniin tarttuminen. Muita väkivallan muotoja

olivat jollakin esineellä heittäminen, joka saattoi satuttaa; hiusten tai käden vääntäminen; veitsen tai aseiden käyttäminen; jollain satuttavalla esineellä lyöminen; kuristaminen; kumppanin paikkaaminen seinää vasten; hakkaaminen; iskeminen; tahallinen palovamman aiheuttaminen tai kumppanin potkaiseminen. (50.)

Naisten välistä lähisuhdeväkivaltaa on tutkittu enemmän tekijän näkökulmasta (n=5) kuin miesten välisessä lähisuhdeväkivaltatutkimuksessa (n=1).

Naisten välinen väkivalta – kohtaja

Ristockin (48) laadullisen tutkimuksen mukaan lesbonaiset olivat kohdanneet emotionaalista väkivaltaa (eristämistä, tappamisella uhkailua, lemmikkien uhkailua, homofobista uhkailua, itsemurhalla uhkailua, puhelinhäirintää), verbaalista väkivaltaa (huutamista, nimittelyä, loukkauksia, rasistisia hyökkäyksiä), vainoamista, esineillä heittämistä, omaisuuden tuhoamista, huolimattontaa autoilua pelottamistarkoituksessa, taloudellista väkivaltaa (velantekeminen, rahan varastaminen, luottokorttien koko luoton kuluttamista), fyysistä väkivaltaa (kiinni pitämistä, työntämistä, läimäyttelyä, puremista, heittämistä, aseiden käyttöä) ja seksuaalista väkivaltaa (pakottamista seksiin, jollain esineellä raiskaamista). (48.)

Lähes viidennes (17,2 %) lesbonaisista (n=1048) kertoi kohdanneensa vähintään yhden lievän fyysisen väkivaltatilanteen. Vajaa kymmenes (6,8 %) raportoi kohdanneensa vakavaa lähisuhdeväkivaltaa. (51.)

Lesbonaisista (n=99) lähes puolet (44 %) oli kohdannut lähisuhdeväkivaltaa vähintään kerran joko edellisessä tai nykyisessä parisuhteessa. Verbaalista häirintää oli kohdannut 49,9 %, fyysistä väkivaltaa 39,4 % ja fyysisellä väkivallalla uhkailua 33 %. Omaisuuden tuhoamista oli kohdannut 25 %, läheisten tai ystävien näkemisen estämistä 16,2 %, seksiin pakottamista 17,2 %, lääkityksen tai muiden väkivaltaa kohdanneelle tärkeiden tavaroiden epäämistä 10,1 %, kohtaan seksuaalisen orientaation paljastamista muille 10,1 % ja lemmikkien vahingoittamista, vahingoittamisella uhkaamista tai laiminlyöntiä 8 %. Vähintään kaksi väkivaltaepisodia oli kohdannut 71 %, 41 % oli kokenut vähintään neljä episodtia ja vähintään kuusi episodtia 19 %. (49.)

Binaiset olivat kohdanneet merkittävästi enemmän seksuaalista lähisuhdeväkivaltaa

(68,8 %) – kuten raiskaamista, pakotettua penetraatiota, seksuaalista pakottamista – verrattuna heteronaisiin (36,0 %). Samoin he olivat kohdanneet enemmän seksuaalista lähisuhdeväkivaltaa suhteessa lesbonaisiin (46,3 %). Binaiset olivat kohdanneet (31,9 %) myös lesbonaisia (19,5 %) ja heteroseksuaalisia naisia (15,6 %) enemmän vainoamista. Tarkasteltaessa lähisuhdeväkivallan yleisyyttä kokonaisuudessaan binaiset (59,8 %) olivat kohdanneet enemmän lähisuhdeväkivallan eri muotoja kuin lesbonaiset (46,3 %) ja heteroseksuaaliset naiset (37,2 %). (40.)

Verrattaessa heteronaisia, binaisia ja lesbonaisia, 74,2 % heteronaisista, 72,7 % binaisista ja 66,3 % raportoi vähintään yhdestä kohdattua lähisuhdeväkivallan seurauksesta (esimerkiksi pelko, huoli turvallisuudesta, lääketieteellisen avun tarve, lainopillisen avun tarve). (40.)

Seksuaalinen käyttäytyminen liittyi seksuaalivähemmistönaisten väliseen lähisuhdeväkivallaan, mutta seksuaalinen identiteetti ja seksuaalisen vetoimman kokeminen eivät. Niillä, joilla oli elämänsä aikana sekä mies- että naispuolisia seksikumppaneita, oli suurempi riski kokea nykyisessä parisuhteessaan erilaisia lähisuhdeväkivallan muotoja verrattuna naisiin, joilla oli vain miespuolisia kumppaneita, ja niihin, jotka eivät koskaan harrastaneet seksiä. Nämä yhteydet selittyivät osittain heidän arvioimallaan korkealla kumppanin mustasukkaisuudella. Niillä, joilla oli mies- ja naiskumppaneita, oli suurempi riski kokea kahtakin lähisuhdeväkivallan muotoa. (38.)

HLBTQ-lähisuhdeväkivallan kohtajien näkökulmaa on tutkittu vähemmän naisten näkökulmasta (n=5) kuin miesten (n=9).

POHDINTA

Tämän katsauksen perusteella seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tekemää ja kohtaamaa lähisuhdeväkivaltaa on tutkittu toistaiseksi kohtuullisen vähän, ja selkeästi suurin osa tutkimuksista on toteutettu Yhdysvalloissa. Aineistossa ei ollut yhtään Suomessa toteutettua tutkimusta.

Aihealueen tutkimustraditio on tämän aineiston perusteella myös melko nuori: vanhin mukaan tullut tutkimus on vuodelta 2000, mutta valtaosa on toteutettu viime vuosina. Aihepiiri on ollut tullut tutkimuksen kohteeksi huomattavasti heteroseksuaalisissa suhteissa tapahtuvaa väkivaltaa myöhemmin. Myös mainittu keskus-

telu nousi tieteellisen tutkimuksen kohteeksi Yhdysvaltalaisien tutkijoiden toimesta 1970-luvulla, mutta saapui Suomeen laajemmin vasta 1990-luvulla (55). On ilmeistä, että tarvitaan lisää HLBTQ-lähisuhdeväkivallan tutkimusta, ja huomioon ottaen eri maiden yhteiskunnalliset ja kulttuuriset erot, myös suomalainen aihealueen empiirinen tutkimus on tarpeen.

Tämän katsauksen kysymyksenasettelun perusteella on ymmärrettävää, että aineisto koostui pääasiassa tilastollisista tutkimuksista. Laadullisia tutkimuksia, joissa kuvattiin lähisuhdeväkivallan muotoja tarkemmin, oli mukana vain kaksi. Näissä laadullisissa tutkimuksissa osallistujamäärät olivat melko suuria (N=64–80) ajatellen laadullista tutkimusta. Tutkimuksiin osallistuneiden määrät vaihtelivat paljon myös tilastollisissa tutkimuksissa (N=40–41174). Suurena osana tutkimuksista osallistujamäärät olivat kuitenkin kohtuullisen pieniä, joka voi johtua siitä, että seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä voidaan pitää myös niin sanottuina vaikeasti tavoitettavina tai piilossa olevina väestöryhminä (56) tutkimusten näkökulmasta. Kaikki HLBTQ-ihmiset eivät halua kertoa seksuaalisesta suuntautumisestaan tai sukupuolensa moninaisuudesta, joten osa ryhmästä voi myös jäädä yhteiskunnallisestikin näkymättömäksi.

Esimerkiksi Gamanin ym. (39) tutkimuksessa todettiin, että naisten naisiin kohdistama väkivalta oli yleisintä verrattaessa eri ryhmien tekemää ja kokemaa väkivaltaa. Tässäkin tutkimuksessa otos oli hyvin pieni (N=214), jonka vuoksi laajempia yleistyksiä ei voi luvuista suoraan johtaa. Muissakin tutkimuksissa on kuitenkin saatu viitteitä siitä, että väkivalta juuri lesbosuhteissa on erittäin yleistä ja mahdollisesti jopa yleisempää kuin muissa suhdemuodoissa (57–58). Tällaisten tulosten raportointi on kuitenkin tehtävä varoen, etteivät pienillä aineistoilla tehdyt vertailut johda tarpeettomaan vähemmistöryhmän leimaamiseen. Vertailu eri ryhmien välillä on erittäin vaikeaa myös siksi, että HLBTQ-ryhmistä on vaikeaa, jos ei jopa mahdotonta, saada edustavaa otosta ryhmän moninaisuuden vuoksi. Tämä vaikeuttaa myös vertailua esimerkiksi heterosuhteissa tapahtuvan lähisuhdeväkivallan yleisyyden suhteen.

Tämän katsauksen aineiston perusteella sekä naisten että miesten välistä lähisuhdeväkivaltaa on tutkittu saman verran, mutta miesten välistä

lähisuhdeväkivaltaa on tutkittu vähemmän tekijän näkökulmasta (ks. 43) kuin kohtaajan näkökulmasta (ks. 39–40,42–47,53). Naisten välisessä lähisuhdeväkivallassa tekijän näkökulmaa on sen sijaan tutkittu enemmän (ks. 39, 50–52, 54). Naisten välistä väkivaltaa käsittelevät tutkimukset jakautuvat tasaisesti tekijän ja kohtaajan näkökulmiin (ks. 38,40,48,49,51). Näiden vertailujen perusteella voi sanoa, että ilmiön ymmärtämiseksi tarvitaan jatkossa lisää tutkimusta erityisesti miesten välisessä lähisuhdeväkivallassa tekijän näkökulmasta.

Osassa tutkimuksista on tutkittu seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tekemää ja kohtaamaa lähisuhdeväkivaltaa tarkastelemalla HLBTQ-ihmisiä yhtenä ryhmänä. Tämä voi johtua edellä mainitusta syystä, eli vaikeudesta saada edustavaa otosta HLBTQ-osaryhmistä. Tällöin kuitenkin on vaarana se, että tutkimuksissa käsitellään HLBTQ-ihmisiä homogeenisenä ryhmänä, mitä se ei ole (59). Tällöin kadotetaan mahdolliset osaryhmien väliset erot ja erityispiirteet. Tämä tieto on kuitenkin hyvin tärkeää, joten jatkossa tarvitaan enemmän HLBTQ-osaryhmittäistä tutkimusta lähisuhdeväkivallasta.

Pelkästään transihmisiin kohdentuvaa lähisuhdeväkivaltaa on tutkittu tämän aineiston perusteella erittäin vähän – transihmiset ovat olleet mukana lähinnä yhtenä osaryhmänä tutkittaessa seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen lähisuhdeväkivaltaa. Kuitenkin tutkimuksissa, joihin on osallistunut myös transihmisiä, on todettu, että esimerkiksi transnaiset ovat suuremmissa riskeissä kohdata lähisuhdeväkivaltaa kuin miehet, transmiehet ja muut ihmisryhmät (33). Tutkimuksista ilmenee myös se, että transihmiset ovat kohdanneet esimerkiksi enemmän uhkailua, vainoa, seksuaalista ja taloudellista väkivaltaa kuin esimerkiksi cisukupuoliset naiset ja miehet (34). Jatkossa tarvitaan lisää tutkimusta erityisesti transihmisten lähisuhdeväkivallasta. Tässä kirjallisuuskatsauksessa ei tutkittu intersukupuolisten henkilöiden kokemuksia lähisuhdeväkivallasta. Näiden henkilöiden kokemuksia on tärkeää tutkia jatkossa.

Tutkimusten perusteella on selvää, että HLBTQ-lähisuhteissa kohdataan paljon väkivaltaa ja väkivallan muodot ovat hyvin moninaiset. Eri tutkimukset tarjoavat kokemusten yleisyydestä erilaisia arvioita. Tämän katsauksen aineistoissa HLBTQ-lähisuhdeväkivallan muotoja

on kuvattu eri tavoin, joka vaikeuttaa tutkimustulosten vertailua keskenään, kuten myös yksiselitteisen synteessin tekemistä. HLBQT-lähisuhdeväkivallan yleisyydestä eri väkivallan muotojen suhteen. Tässä suhteessa aihealueen tutkimuksen yhdenmukaistaminen, esimerkiksi käyttämällä samoja väkivallan muotojen määrittelyjä, mahdollistaisi paremman vertailtavuuden ja samoin paremman tutkimusnäytön asteen määrittämisen.

Lähisuhdeväkivallan ”molemminpuolisuus” tuli myös esiin tässä katsauksessa (ks. 33,42–43,53). Esimerkiksi Téllezin, Santalyan ja Walterin (53) tutkimuksessa raportoitiin, että suurin osa väkivaltatilanteista sisälsi molemminpuolista väkivaltaa, vaikka lähisuhteen yksi osapuoli olikin vahvemmin väkivallan tekijänä. Näiden tilanteiden parempaan ymmärtämiseen tarvittaisiin lisää laadullista tutkimustietoa, jonka kautta voi päästä tarkemmin käsiksi vallan, kontrollin ja vuorovaikutuksen kysymyksiin HLBQT-lähisuhteissa.

Katsauksen aineisto on haettu systemaattisesti kahdessa vaiheessa tieteellisistä tietokannoista. Kaksi tutkijaa arvioi erikseen ja yhdessä löydetty tutkimusartikkelit, ja päätös kunkin tutkimusartikkelin mukaan ottamisesta tai poisjättämisestä tehtiin näiden kahden tutkijan välisessä keskustelussa. Lisäksi kaksi tutkijaa arvioi mahdollisena mukaan otettujen tutkimusartikkelien laadun CASP-mittarilla (31).

Tutkimusartikkeleista kuvattiin tutkimusten tarkoitukset, osallistujaryhmät ja määrät, ajankohdat, toteutusmaat ja menetelmät yleiskuvan muodostamiseksi aihealueen tutkimuksista. Tutkimusartikkelien analyysissa artikkelien tulok-

sista haettiin seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tekemää ja kohtaamaa lähisuhdeväkivaltaa kuvaavia tuloksia ja teemoja. Tässä katsauksessa päädyttiin keskittymään lähisuhdeväkivallan yleisyyteen ja muotoihin.

Katsauksen aineiston heterogeenisyyden vuoksi yksiselitteisen synteessin muodostaminen seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen tekemän ja kohtaaman lähisuhdeväkivallan yleisyydestä, ja varsinkin sen muodoista, oli jo aihealueen alustavan perehtymisen perusteella mahdotonta. Tämän vuoksi katsausmenetelmäksi valittiin kartoittava katsaus jo aihealueen alustavan tarkastelun perusteella (27): kartoittavassa katsauksessa ei pyritä samankaltaiseen synteessiin tai tulosten yhdistämiseen kuin esimerkiksi systemaattisessa kirjallisuuskatsauksessa (26–27), vaan kuvailevaan yhteenvetoon (30). Kartoittavassa katsauksessa pyritään myös tunnistamaan katsauksen kohteena olevaan ilmiöön liittyviä tiedon puutteita, joita olisi tärkeä jatkossa tutkia (29), kuten olemme tässä katsauksessa tehneet.

RAHOITTAJAT:

Tutkimusta ei ole rahoittanut mikään tahon.

KIRJOITTAJIEN KONTRIBUUTIT:

Kylmä, Leppäkoski, Paavilainen ja Hiitola ovat suunnitelleet tutkimuksen. Kylmä, Leppäkoski, Paavilainen ja Hiitola ovat arvioineet aineistona olevien tutkimusten laadun. Kylmä, Leppäkoski, Paavilainen ja Hiitola ovat analysoineet aineiston ja kirjoittaneet käsikirjoituksen. Kaikki kirjoittajat ovat hyväksyneet käsikirjoituksen lopullisen version.

Kylmä, J., Leppäkoski, T., Paavilainen, E., Hiitola, J. *Intimate partner violence among sexual and gender minority people – a scoping review. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti – Journal of Social Medicine* 2024; 61: 107–121.

Intimate partner violence is a global health problem with far-reaching consequences for health and social relations. The research question of this scoping review was what do we know about the prevalence and forms of intimate partner violence practiced and experienced by sexual and gender minorities (HLBQT)? The material consisted of a total of 23 international studies.

So far, relatively little research has been done on intimate partner violence among LGBTQ people. Clearly, the topic has been studied the most

in the United States. The research tradition in the subject area is still relatively young. The oldest study included in this material was from the year 2000. More research in the subject area is needed.

Based on our research findings, it is clear that a violence is common in intimate HLBQT relationships, and the forms of violence are very diverse. Different studies offer different estimates of the prevalence of experiences. In the materials of this review, forms of HLBQT intimate partner violence are described in divergent ways, which

makes it difficult to compare the results of different research, as well as to make an unambiguous synthesis of the prevalence of HLBQT intimate partner violence in relation to different forms of violence. In this regard, harmonization of research in the subject area, for example by using the same definitions of forms of violence, would allow better comparability, and also to determine a better level of evidence.

Based on the analysis of this material, the intimate partner violence of both HLBQT women and men has been studied to the same extent. However, in the future, research on the subject area must be focused especially on the perpetrator of intimate partner violence between men. According to this material, this point of view was

presented in only one study. Studies dealing with violence between women are evenly divided between the viewpoints of the perpetrator and the experienter. Similarly, more research is needed for HLBQT sub-groups on intimate partner violence. In this material, there was no research focused solely on intimate partner violence of transgender people. There is a need for more information on trans people's intimate partner violence.

Keywords: sexual minority, gender minority, intimate partner violence.

Saapunut (18.10.2022)
Hyväksytty (24.07.2023)

LÄHTEET

- (1) Devaney J, Bradbury-Jones C, Macy R ym. The Routledge International Handbook of Domestic Violence and Abuse. London: Routledge; 2021.
- (2) Siltala H, Hisasue T, Hietamäki J ym. Lähisuhdeväkivallasta aiheutuva palveluiden käyttö ja kustannukset. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2022:52. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia; 2022.
- (3) World Health Organization. Violence info. Intimate partner violence. Luettu 29.9.2022. <https://apps.who.int/violence>.
- (4) Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Lähisuhdeväkivalta. Luettu 25.1.2022. <https://thl.fi/we/väkivalta/väkivallan-muodot/lähisuhdeväkivalta>.
- (5) Costa D, Soares J, Lindert J ym. Intimate partner violence: a study in men and women from six European countries. *Int J Public Health* 2015; 60: 467–478. <https://doi.org/10.1007/s00038-015-0663-1>
- (6) Hamberger LK, Larsen SE. Men's and women's experience of intimate partner violence: a review of ten years of comparative studies in clinical samples; Part I. *J Fam Violence* 2015; 30: 699–717. <https://doi.org/10.1007/s10896-015-9732-8>
- (7) Sader J, Roy C, Guay S. Intimate partner violence and psychological distress among young couples: the role of the pattern of violence. *Violence Vic* 2018; 33(3): 547–262. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.v33.i3.547>
- (8) James, K. Truth or fiction: Men as victims of domestic violence. *Aust N Z J Fam Ther* 1996;17(3): 121–125. <https://doi.org/10.1002/j.1467-8438.1996.tb01087.x>
- (9) Tsui V, Cheung M, Leung P. Help-seeking among male victims of partner abuse: Men's hard times. *J Community Psychol* 2010;38(6):769–780. <https://doi.org/10.1002/jcop.20394>
- (10) Huntley AL, Potter L, Williamson E, ym. Help-seeking by male victims of domestic violence and abuse (DVA): A systematic review and qualitative evidence synthesis. *BMJ Open* 2019;9(6): e021960. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2018-021960>
- (11) Bates EA, Taylor JC. “I've never felt such absolute devastating loss”: A photo elicitation exploration of men's post-separation experiences of coping after intimate partner violence. *Partner Abuse* 2021; 12(3): 242–264. <https://doi.org/10.1891/PA-D-20-0004>
- (12) Miltz AR, Buller AM, Bacchus LJ. Domestic violence and abuse within male same-sex relationships. Kirjassa: Devaney J, Bradbury-Jones C, Macy RJ, Överlien C, Holt S (toim.) The Routledge International Handbook of Domestic Violence and Abuse. London: Routledge; 2021, 220–266.
- (13) Badenes-Ribera L, Bonilla-Campos A. Domestic violence, and abuse within female same-sex relationships. Kirjassa: Devaney J, Bradbury-Jones C, Macy RJ, Överlien C, Holt S (toim.) The Routledge International Handbook of Domestic Violence and Abuse. London: Routledge; 2021, 267–296.
- (14) Kylmä J, Apiainen R, Tuovila T, ym. Sateenkaariperheet. Kirjassa: Harju E, Palonen M, Sarell N (toim.) Yhdessä perheen kanssa-perheen ja terveydenhuollon kohtaamisia. Tallinna: Gaudeamus; 2021, 115–134.
- (15) Mannerheimin lastensuojeluliitto. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin liittyvää sanastoa. Luettu 18.10.2022 <https://www.mll.fi/vanhemmille/vinkkejä-lapsiperheen-ärkeen/nuori-tulee-ulos-kaapista/seksuaali-ja-sukupuolivähemmistöihin-liittyvaa-sanastoa/>
- (16) Lesbian, Gay, Bisexual and Transgender Community Center. The Center. Luettu 29.9.2022. <https://gaycenter.org/about/>

- (17) Jaskari O, Keski-Rahkonen A. Vähemmistöstressi uhkana seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen terveydelle. *Duodecim* 2021;137(17):1781–1788.
- (18) SETA. Intersukupuolisuus. Luettu 18.10.2022. <https://seta.fi/sateenkaaritieto/sulkupuolenmoninaisuus/intersukupuolisuus>
- (19) Daley A, Brotman S, MacDonnell J, ym. A framework for enhancing access to equitable home care for 2SLGBTQ+ communities. *Int J Environ Res Public Health* 2020; 17(20): 7533. <https://doi.org/10.3390/ijerph17207533>
- (20) Ford-Gilboe M, Wathen NC, Varcoe C, ym. Development of a brief measure of intimate partner violence experiences: the Composite Abuse Scale (Revised)— Short Form (CASR-SF). *BMJ* 2016;6:e012824. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2016-012824>
- (21) Sleath E, Walker K, Tramontano C. Factor structure and validation of the Controlling Behaviors Scale–Revised and Revised Conflict Tactics Scale. *J Fam Issues* 2018; 39(7):1880–1903. <https://doi.org/10.1177/0192513X17729721>
- (22) Niemi J, Kainulainen H, Honkatukia P. Johdanto. Kirjassa: Niemi J, Kainulainen H, Honkatukia P (toim.) Sukupuolistunut väkivalta: Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma. Tampere: Vastapaino; 2017, 11–16.
- (23) Keskinen S. Sukupuolistunut väkivalta. Kirjassa: Saresma T, Rossi LM, Juvonen T. (toim.) Käsikirja sukupuoleen. Tampere: Vastapaino; 2010, 243–256.
- (24) Hiitola J, Hautanen T. Assessing violence in the family–social work, courts, and discourses. *Nordic Social Work Research* 2017;7:1,30–41. <https://doi.org/10.1080/2156857X.2016.1195434>
- (25) Keskinen S. Perheammattilaiset ja väkivaltatyön ristiriidat. Sukupuoli, valta ja kielelliset käytännöt. Tampere: Tampere University Press; 2005.
- (26) Arksey H, O'Malley L. Scoping studies: towards a methodological framework. *Int J Soc Res Methodol* 2005; 8:1,19–32. <https://doi.org/10.1080/1364557032000119616>
- (27) Peters M, Godfrey C, Khalil H, ym. Guidance for conducting systematic scoping reviews. *Int J Evid Based Healthc* 2015; 13:141–146. <https://doi.org/10.1097/XEB.0000000000000050>
- (28) Lotvonen S, Saarela KM, Tuomikoski AM, ym. 2021, Kotihoidossa ikääntyneille toteutetut kuntoutumista edistävän hoitotyön toimintamallit: kartoittava katsaus. *Hoitotiede* 2021; 33(2), 86–101.
- (29) Meza RM, Triplett N, Woodard C, ym. The relationship between first-level leadership and inner-context and implementation outcomes in behavioral health: a scoping review. *Implementation Sci* 2021; 16:69. <https://doi.org/10.1186/s13012-02-01104-4>
- (30) Laiti M, Virtanen H, Numminen O, ym. Post doc -tutkijoiden urakehitykseen liittyvät kompetenssialueet – scoping-katsaus. *Hoitotiede* 2021; 33 (2): 71–85.
- (31) Casp Checklist. CASP Checklists - CASP - Critical Appraisal Skills Programme. Luettu 29.9.2021. <https://casp-uk.net/casp-tools-checklists/>
- (32) Edwards K, Littleton H, Sylaska K, ym. “College campus community readiness to address intimate partner violence among LGBTQ+ young adults: A conceptual and empirical examination.” *Am J Community Psychol* 2016; 58(1–2): 16–26. <https://doi.org/10.1002/ajcp.12068>
- (33) Reuter, Tyson R, Newcomb, ym. “Intimate partner violence victimization in LGBT young adults: Demographic differences and associations with health behaviors.” *Psychol Violence* 2017; 7(1): 101–109. <https://doi.org/10.1037/vio0000031>
- (34) Turell S. A descriptive analysis of same-sex relationship violence for a diverse sample. *J Fam Violence* 2000; 15(3):281–293. <https://doi.org/10.1023/A:1007505619577>
- (35) Frankland A, Brown J. Coercive control in same-sex intimate partner violence. *J Fam Violence* 2014; 29(1): 15–22. <https://doi.org/10.1007/s10896-013-9558-1>
- (36) Turell S, Brown M, Herrmann M. Disproportionately high: an exploration of intimate partner violence prevalence rates for bisexual people. *Sex Relationship Ther* 2018; 33(1/2): 113–131 <https://doi.org/10.1080/14681994.2017.1347614>
- (37) Nydegger LA, Blanco L, Marti CN, Kreitzberg D, Quinn K (2020) Evaluation of sexual minority identity as a moderator of the association between intimate partner violence and suicidal ideation and attempts among a national sample of youth. *PLoS ONE* 15(8): e0236880. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0236880>
- (38) Dyar C, Feinstein B, Zimmerman A, ym. Dimensions of sexual orientation and rates of intimate partner violence among young sexual minority individuals assigned female at birth: The role of perceived partner jealousy. *Psychol Violence* 2020; 10(4): 411–421. <https://doi.org/10.1037/vio0000275>
- (39) Gaman A, McAfee S, Homel P. ym. Understanding patterns of intimate partner abuse in male-male, male-female, and female-female couples. *Psychiat Q* 2017; 88(2): 335–347. <https://doi.org/10.1007/s11126-016-9450-2>
- (40) Chen J, Walters M, Gilbert L, Sexual violence, stalking, and intimate partner violence by sexual orientation, United States. *Psychol Violence* 2020;10(1):110–119. <https://doi.org/10.1037/vio0000252>
- (41) Swiatlo A, Kahn N, Halpern C. Intimate partner violence perpetration and victimization among young adult sexual minorities in a nationally representative US sample. *Perspect Sex Reprod Health* 2020;52(2): 97–105. <https://doi.org/10.1363/psrh.12138>

- (42) Oringer J, Samuelson K. Intimate partner violence and the role of masculinity in male same-sex relationships. *Traumatology* 2011;17(2):68–74. <https://doi.org/10.1177/1534765610395620>
- (43) Stults C, Javdani S, Greenbaum C, ym. Intimate partner violence perpetration and victimization among YMSM: The P18 cohort study. *Psychol Sex Orientat Gender Divers* 2015;2(2): 152–158. <https://doi.org/10.1037/sgd0000104>
- (44) Metheny N, Stephenson R. Structural stressors and intimate partner violence in indigenous men who have sex with men in the United States. *Stigma Health* 2020;5(4):492–496. <https://doi.org/10.1037/sah0000220>
- (45) Peng L, She R, Gu J ym. The mediating role of self-stigma and self-efficacy between intimate partner violence (IPV) victimization and depression among men who have sex with men in China. *BMC Public Health* 2020;20(1):2. <https://doi.org/10.1186/s12889-019-8125-y>
- (46) Loveland J, Raghavan C. Near-lethal violence in a sample of high-risk men in same-sex relationships. *Psychol Sex Orientat Gend Divers* 2014;1(1): 51–62. <https://doi.org/10.1037/sgd0000012>
- (47) Woodyatt C, Stephenson R. Emotional intimate partner violence experienced by men same-sex relationships. *Cult Health Sex* 2016;18(10):1137–1149. <https://doi.org/10.1080/13691058.2016.1175027>
- (48) Ristock J. Exploring dynamics of abusive lesbian relationships: Preliminary analysis of a multisite, qualitative study. *Am J Community Psychol* 2003;31(3–4):329–341. <https://doi.org/10.1023/A:1023971006882>
- (49) Eaton L, Kaufman, M, Fuhrel A ym. Examining factors co-existing with interpersonal violence in lesbian relationships. *J Fam Violence* 2008;23(8):697–705. <https://doi.org/10.1007/s10896-008-9194-3>
- (50) Mason T, Lewis R, Gargurevich M ym. Minority stress and intimate partner violence perpetration among lesbians: Negative affect, hazardous drinking, and intrusiveness as mediators. *Psychol Sex Orientat Gend Divers* 2016;3(2):236–246. <https://doi.org/10.1037/sgd0000165>
- (51) Lewis R, Mason T, Winstead B ym. Empirical investigation of a model of sexual minority specific and general risk factors for intimate partner violence among lesbian women. *Psychol Violence* 2017;1:110–119. <https://doi.org/10.1037/vio0000036>
- (52) Do Q, Knopp K, Scott S. Intimate partner violence in female same-gender couples: An investigation of actor–partner correlates within the past year. *Psychol Trauma* 2022;14(5):759–768. doi: 10.1037/tra0001041
- (53) Téllez Santaya, Walters A. Intimate partner violence within gay male couples: Dimensionalizing partner violence among Cuban gay men. *Sex Cult* 2011;15(2):153–178. <https://doi.org/10.1007/s12119-011-9087-0>
- (54) Pepper B, Sand S. Internalized homophobia and intimate partner violence in young adult women’s same-sex relationships. *J Aggress Maltreat Trauma* 2015;24(6):656–673. <https://doi.org/10.1080/10926771.2015.1049764>
- (55) Näre S, Näre S, Ronkainen S. *Paljastettu intiimi: sukupuolistuneen väkivallan dynamiikkaa*. Rovaniemi: Lapland University Press; 2008.
- (56) Ellard-Gray A, Jeffrey NK, Choubak M. ym. Finding the hidden participant: Solutions for recruiting hidden, hard-to-reach, and vulnerable populations. *Int J Qual Methods* 2015;14(5) 1–10. <https://doi.org/10.1177/1609406915621420>
- (57) Donovan C, Hester M, Holmes J. ym. Comparing domestic abuse in same sex and heterosexual relationships. United Kingdom: University of Sunderland and University of Bristol; 2006.
- (58) Donovan C, Hester M. *Domestic violence, and sexuality: What’s love got to do with it?* Bristol: Policy Press; 2015.
- (59) Irwin L. Homophobia and heterosexism: implications for nursing and nursing practice. *Aust J Adv Nurs* 2007;25(1):70–76.

JARI KYLMÄ
FT, TiL, dosentti, professori (tenure track)
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta, Terveystieteiden yksikkö, Hoitotiede

TUIJA LEPPÄKOSKI
TtT, post doc -tutkija
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta, Terveystieteiden yksikkö, Hoitotiede

EIJA PAAVILAINEN
TtT, professori
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta, Terveystieteiden yksikkö, Hoitotiede

JOA HIITOLA
YTT, dosentti, yliopistonlehtori
Oulun yliopisto
Kasvatustieteiden tiedekunta, Sukupuolentutkimus